

Prilozi ribarstvenoj struci

100 GODINA RIBNJAČARSTVA »POLJANA« 1902.–2002.

U rujnu ove godine u povodu obilježavanja stote obljetnice Ribnjačarstva »Poljana« predstavljena je monografija »100 GODINA RIBNJAČARSTVA POLJANA 1902.–2002.«. Autori su knjige Cvjetan Bojčić, Željko Kučiš i Milan Božić. Izdavač je monografije Ribnjačarstvo Poljana d. d. Ribnjaci, Hrvatska, a glavni i odgovorni urednik je mr. sc. Milan Božić, dr. vet. med. Spomenica je tiskana na 168 stranica, tvrdo ukoričena, lijepo ilustriranih korica, bogato opremljena brojnim priložima i fotografijama, crno-bijelim i u boji.

Monografija je sveobuhvatna. Ukratko je obrađena povijest cjelokupnog ribogojstva, a detaljno povijest ribnjačarstva Poljana, status i organizacija poduzeća, organizacija rada i poslovanja, sredstva za proizvodnju, organizacija i tehnologija proizvodnje i prodaje. Tako koncipirana monografija sa stručnoga gledišta čini obradu jednoga šaranskog ribogojstva, koja može poslužiti studentima, budućim stručnjacima, organizatorima i rukovoditeljima ribnjačarstva, kao stručna literatura provedena i potvrđena u praksi. Ako tomu dodamo da su ovi naslovi obrađeni u svim razdobljima života i razvoja ribnjačarstva Poljana, onda je time znanost o ribnjačarstvu upotpunjena znanjima praktične primjene u dugom periodu od 100 godina, koliko traje i povijest našeg ribnjačarstva.

Knjiga obuhvaća tri dijela.

Prvi dio — »Samostalno poduzeće u prvih 65 godina 1902.–1967.«, napisao je dipl. ing. Cvjetan Bojčić.

Drugi dio — »Radna organizacija do Domovinskog rata 1968.–1991.« napisao je ing. Željko Kučiš.

Treći dio — »Samostalno dioničko društvo u samostalnoj Hrvatskoj 1992.–2002.« napisao je mr. sc. Milan Božić, dr. vet. med.

Osim navedenih poglavlja, knjiga ima predgovor, literaturu, priloge i izvor podataka, bilješke o autorima i monografiju u slici i riječi.

Prvi dio

Osnovna karakteristika prvih 65 godina jest da je Ribnjačarstvo Poljana bilo samostalno poduzeće u statusnom smislu, iako je jedno vrijeme bilo udruženo s Ribnjačarstvom Končanica.

U ovom dugom razdoblju djelovalo je u četiri države i režima.

Ribnjačarstvo Poljana nepobitno je osnovano godine 1902. pod nazivom Uljanički ribnjaci u sastavu Dioničarskog društva za ribogojstvo, a osnovalo ga je mađarsko Dioničko društvo za ribogojstvo Magyar Togazdasagok iz Budimpešte.

Od 1902. do 1907. ribnjaci su projektirani i građeni mađarskim kapitalom, a projektirao ih je i gradio ing. Josip Ivančić, graditelj većine naših ribnjaka.

Period Uljaničkih ribnjaka u Austro-Ugarskoj traje do godine 1918. Direktori i rukovodeći ljudi, kao i većina radnika, jesu Mađari. Tehnologija uzgoja ribe donesena je iz Mađarske. Sva riba je izvožena u Budimpeštu, Beč i drugamo. Površina je ribnjaka iznosila 1 560 k. jutara, a proizvodnja 30 vagona riba, tj. 300 tona.

Period Ribnjačarstva Poljana u sastavu domaćega Dioničkog društva za ribogojstvo sa sjedištem u Zagrebu traje od 1919. do 1945. Mađarsko dioničko društvo je nacionalizirano u novoj državi Kraljevini Jugoslaviji, ali fiktivni dioničari ostaju pod kontrolom ranijih, mađarskih vlasnika. Ipak, prvi put na čelno mjesto upravitelja dolazi domaći čovjek, inženjer Nikola Fijan. Većina gospodarskih pristava, poslovođa i ribarskih majstora postaju domaći ljudi Hrvati i Česi, a većina je radnika iz Marinog Sela i Kaniške Ive. Radnici postižu veća primanja nego prije, ali još uvijek nerazmjerno malo u usporedbi s rukovodećim ljudima.

Tehnologija uzgoja ribe se unapređuje, a proizvodnja povećava i stabilizira. Površina se ribnjaka proširuje na 680 ha, prosječna proizvodnja na 552 tone, a prinos po 1 ha 641 kg ribe.

U kratkom ratnom razdoblju 1941. do 1945. Ribnjačarstvo Poljana više je od dvije godine bez proizvodnje, opljačkano i devastirano. Mađarski su vlasnici rasprodali svu ribu, uključujući matično stado. Specijalne vagone za prijevoz žive ribe, te tikvare i lađe iz beogradske poslovnice dovoze u Mađarsku pod okriljem njemačkih okupatorskih vlasti.

Period Ribnjačarstva Poljana kao samostalnog poduzeća u državnom i tzv. društvenom vlasništvu u socijalističkoj Jugoslaviji traje od godine 1945. do 1967. Nakon završetka Drugoga svjetskog rata 1945. Ribnjačarstvo se oduzima kapitalističkim mađarskim vlasnicima i nacionalizira. Uvodi se radničko samoupravljanje i dobrovoljno udruživanje u strukovna udruženja.

Ribnjačarstvo se u kratkom roku obnavlja od ratnih razaranja te dostiže prijeratnu proizvodnju, a do kraja perioda proizvodnja je povećana za 3,9 puta od početne, a na istoj površini — 882 ha ribnjaka. Dostignuta je najviša proizvodnja od 1 200 tona, a prinos 1 361 kg/ha. Takvu visoku proizvodnju omogućila je nova tehnologija uzgoja riba koja je započeta baš u Poljani 1959. i 1960. provođenjem pokusa za visoke prinose. Omogućilo ju je i novosagrađeni Dubiševo sistem ribnjaka za uzgoj mlada, čime su osigurane dovoljne količine vlastitoga kvalitetnog mlada. Poljana se ekonomski konsolidira, izvozi se i do polovice proizvedene ribe. Radi plasmana povećanih količina ribe, organizira se prodajna mreža u Beogradu i u Srbiji. Tada je Ribnjačarstvo Poljana jedno od najprofitabilnijih poduzeća u bivšem kotaru Pakrac i Daruvar. Razumljivo je da su tome odlučno pridonijeli zaposlenici — rukovodeći kadar i svi ribnjačari. Plaće radnika su najviše u kotaru. Za te gospodarske uspjehe radni kolektiv i direktor dobili su najviša državna priznanja.

Drugi dio

Od 1968. do 1991. Ribnjačarstvo Poljana udruženo je, nakratko, u Zduženo poduzeće ribnjačarstva Poljana, Končanica, Sišćani, a zatim u Ribokombinat Beograd. Statusno, ribnjačarstvo je radna organizacija, ali sa svim atributima samostalnosti. Osnovna je intencija udruživanja bila da ribnjaci izbjegnju uključivanje u nerentabilne poljoprivredne kombinete, a još važnije da osiguraju prodaju ribe na domaćem tržištu. Da je spomenuto udruživanje bilo opravdano i uspješno, vidi se i po tome što je ovo najuspješnije razdoblje Ribnjačarstva Poljana, s najvećim investicijama, s najvišim prinosima i proizvodnjom ribe, te najvećim plaćama. Izgrađeno je novih 318 ha ribnjaka pa je ribnjačarstvo zaokruženo na 1 200 ha, s najvećom proizvodnjom od 1 900 tona i prinosom od 1 652 kg/ha ribe. Uz velike investicije u ribnjaku, izgrađena je i najveća kisikana. Za sve te uspjehe u ovom razdoblju zaslužan je stručni rukovodeći tim i svi ribnjačari, a najzaslužniji pokojni direktor mr. ing. Matija Peić. On je ribarski stručnjak s najdužim stažom u Ribnjačarstvu Poljana — ukupno 35 godina, od čega 18 godina kao pristav i 17 godina kao direktor. Za velike uspjehe i doprinos on je nagrađen i odlikovan visokim državnim odlikovanjima.

Treći dio

»Samostalno dioničko društvo u samostalnoj Hrvatskoj« obuhvaća razdoblje od godine 1992. do 2002. Ribnjačarstvo Poljana doživljava još jedan rat, ali ovaj put bez uništavanja i zastoja u proizvodnji i poslovanju. Promjenom države i državopolitičkog i ekonomskog sustava Ribnjačarstvo iz društvenog vlasništva prelazi u privatno vlasništvo dioničara, samo su, ovaj put, uz državu, vlasnici i svi zaposleni. Dolazi i do velikih promjena u uvjetima privređivanja, jer se gubi veći dio domaćeg i inozemnog tržišta. Osim toga,

Prigodom 100. obljetnice Ribnjačarstva »Poljana« dd, 21. 9. 2002. uručena je plaketa Hrvatskog sabora

ribnjačarstvo su pogodile tri pošasti — katastrofalne poplave, suša i najezda riboždernih ptica — kormorana. Oni su ribnjačarstvu nanijeli goleme gubitke. Usprkos tomu, Ribnjačarstvo se ubrzo oporavlja, konsolidira proizvodnju, osigurava tržište, a uz pomoć države uspijeva izvesti važne investicije. Najviše se ulagalo u objekte, opremu i mehanizaciju, što je omogućilo novu tehnologiju uzgoja ribe, olakšanje teških ribarskih poslova i visoku produktivnost rada. Najvažnija je rekonstrukcija ribnjaka i zimovnika, gradnja izlovnih bazena, umjetno mrjestilište, mješaonica riblje hrane, hladnjača, modernizacija i kompjuterizacija uredskih poslova. Broj je zaposlenih sveden na polovicu, a ukupna je produktivnost znatno povećana.

U ovom su razdoblju korištene površine ribnjaka smanjene na prosječno 960 ha, prosječna je proizvodnja 855 tona, a prinos 888 kg/ha riba.

No najvažnije dostignuće jest što je Ribnjačarstvo Poljana d. d. postalo moderno i stabilno poduzeće sposobno za tržišnu utakmicu, te opet jedno od najboljih u našoj branši — slatkovodnom ribarstvu.

Sve ove izvanredne uspjehe ostvarili su vrijedni i stručni zaposlenici Ribnjačarstva Poljana s upravom i stručnim timom na čelu, kao i znančkim rukovođenjem direktora mr. sc. Milana Božića, dr. veterinarske medicine. Za te uspjehe dobili su priznanje i nagradu HGK — Zlatna kuna.

U ovom je dijelu ukratko naznačena perspektiva razvoja Ribnjačarstva Poljana za sljedećih 100 godina, odnosno načela na kojima će počivati. U njoj je najznačajnija vjera da će se Ribnjačarstvo održati i uspješno poslovati u idućem dugom razdoblju.

Prilozi u monografiji vjerni su dokumenti razvoja jednog ribnjačarstva tijekom jednoga stoljeća. Slikovni prilozi podižu zanimljivost i kvalitetu cijele knjige, a napose naraštaja zaposlenih radnika.

Napominjemo da je 1977. Ribnjačarstvo Poljana već objavilo jednu svoju vrijednu monografiju u povodu obilježavanja 75. godišnjice.

Zaželimo Ribnjačarstvu Poljana d. d. visoke prinose, modernu tehnologiju i uspješno poslovanje u budućnosti.

Uredništvo

Obavijesti

